

Serafimova, M., Stojceska, Gjorgioska, „Spisanie natrudovi na DNU“  
br. 26-27, Društvo za nauka i umetnost - Prilep, 2013

## STRATEGIC APPROACH TO THE TREATMENT OF HUMAN RESOURCES IN PUBLIC INSTITUTIONS

### ABSTRACT

The approach to education as an economic category requires changes that should be managed in a consistent manner, initiating inter-institutional communication and active involvement of all subjects as: local government authorities, organs of the central government, parents, school staff and the business community. Their direct involvement in the education policy will contribute to increased interaction with the local school environment, in order to adequately address its current and future needs.

Keywords: **educational quality, strategic management, local environment, inter-institutional communication, interaction.**

## СТРАТЕШКИ ПРИСТАП НА ТРЕТМАНОТ НА ЧОВЕКОВИТЕ РЕСУРСИ ВО ДРЖАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Приодот кон образованието како кон економска категорија условува промени кои треба да бидат управувани на конзистентен начин, што иницира активна меѓуинституционална комуникација и вклученост на сите заинтересирани субјекти: органи на локална самоуправа, органи на централна власт, родители, вработени во училиштето и деловната заедница, а нивното директно инволвирање во креирање на образовната политика ќе придонесе за зголемена интеракција на училиштето со локалната средина, за да може адекватно да одговори на нејзините моментални и идни потреби.

Клучни зборови: **образовен квалитет, стратешко управување, локална средина, меѓуинституционална комуникација, интеракција.**

Образованието е сфера значајна за индивидуалецот и за современото општество кое динамично се менува и иницира промени во сите сегменти кои го сочинуваат. Државните институции кои ја третираат оваа област, како нејзин значаен услов и последица, мора да се трансформираат во установи кои ќе бидат стратешки управувани на обмислен и конзистентен начин, токму во насока на тие промени. Затоа, прашањето за демократско управување со училиштата преку соодветен стратешки пристап на човековите ресурси во нив, транспарентноста и прегледноста на сите процедури и донесени одлуки во таа насока, има суштинско значење за идниот општествено-економски развој.

Секојдневното соочување со барања за профитабилност, квалитет и одржлив развој се постојан притисок, кој за да се претвори во предност во време на транзиции и променливи надворешни влијанија, условува системска старешка одржливост и континуирано подобрување, што е ефективен одговор на предизвиците и барањата на глобалниот пазар за конкурентност на квалитетот на образовната услуга.

Вистината лежи во приодот кон образованието како економска категорија и промени на ниво на стратешко управување на секое училиште поединечно, при што примарно значење има соработката со локалната заедница и нејзините институции, затоа што преку директните сознанија за реалната состојба и потребите на окружувањето, тие се охрабруваат критички да ги погледнат постојните традиционални пристапи и да ја согледаат применливоста на своите сознанија за ефективно менување на условите во заедницата во која егзистираат за таа да стане „внатрешен“ чинител на образовната институција.

Тоа условува внатрешни промени кои имаат потреба да бидат управувани на обмислен и конзистентен начин, што иницира активна внатрешно-институционална комуникација и вклученост на сите заинтересирани субјекти: органите на локалната самоуправа, органите на централната власт, родителите, вработените во училиштето и деловната заедница, а нивното директно инволвирање во креирањето на образовната политика ќе придонесе за зголемена интеракција на училиштето со локалната средина, за да може адекватно да одговори на нејзините моментални и идни потреби.

Образованието не делува во изолација, како потреба само за себе, туку пред се, за потребите на заедницата, што ќе доведе до повисоко ниво на квалитет на образованието, кое е еден од најзначајните фактори за развојот на секоја индивидуа, а со тоа и на општеството во целина. Високото ниво на знаење, компетенциите и вештините на вработените, пак, од друга страна се оној пресудно важен фактор кој ќе ја рализира нивнотанеговата ефикасност преку негова прифатеност како базичен квалитет и услов за активно граѓанство, вработување и социјална кохезија. Квалитетот на образованието е есенцијален и од аспект на потребите на пазарот на трудот и слободното движење на работната сила надвор од рамките на државата.

Во контекст на погоре кажаното, потребно е да се нагласи дека потребата за повисок квалитет на образованието е условена од промената на сегашниот систем за обезбедување и вреднување на квалитетот. Во нашиот образовен систем не постои сеопфатен систем за обезбедување и контрола на квалитетот кој на сите заинтересирани страни, во и надвор од системот, навремено би им нудел валидни и релевантни информации за ефикасноста на системот, резултатите од активностите, условите во кои се одвива образовниот процес, како и за квалитетот на постигнувањата на учениците.

Речиси единствен показател за квалитетот на образовниот процес кај нас, на институционално, но и на државно ниво, се оценките на учениците, иако во последно време е присутно неподелено мислење дека на училишните оценки не можеме многу да им веруваме бидејќи не се доволно објективни. Главна карактеристика на оценувањето на учениците од страна на наставниците е традиционалниот пристап во вреднувањето на нивните усни или писмени одговори пришто, најчесто, од нив се бара да ги репродуцираат фактите што се дадени во учебниците. Ваквиот начин на проверување на знаењата не го одразува квалитетот, туку способноста на ученикот да меморизира и репродуцира факти. Непостоењето на стандарди на постигања и критериуми, врз основа на кои наставникот ќе ги оценува постигањата на учениците, го прави процесот на оценување нејасен и со голема доза на субјективност. Причина повеќе што не може да се цени квалитетот на нашето образование преку училишните оценки е и тенденцијата на се поизразеното зголемување на процентот на одлични ученици во последните десетина години.

Реформите, условени од економската состојба, ги допираат сите сегменти на ефективно функционирање на образовниот процес, а корисници на тие квалитативни промени се сите инволвирани во образовниот процес: наставници, директори, Училишни одбори, министерства, локални заедници, за како финално подобрување директно да бидат придобивка на учениците, родителите и на заедницата.

Вистината лежи во приодот кон образованието како економска категорија и промени на ниво на училиште, каде што не треба значителна поддршка од министерства или други национални институции, туку од локалната заедница, затоа што преку директните сознанија за реалната состојба и потребите на заедницата во која живеат, учесниците се охрабруваат критички да ги погледнат постојните традиционални пристапи, и да ја согледаат применливоста на своите сознанија за ефективно менување на условите во заедницата во која егзистираат за таа да стане „внатрешен“ чинител на образовната институција. Соработката меѓу средношколските образовни институции, деловната заедница и локалната заедница е спрегнат акоја треба во иднина успешно да го повлече товарот на невработеност и знаењето на дипломците базирано на теорија и оценки без вистинска вредност, пресметано со количникот на изгубеното време и средства на долготрајното работно воведување.

Трансферот на знаење од образованието кон деловната заедница и назад кон образованието условува сериозен приод, најпрво изразен преку поинаков пристап во процесот на управување, кој како процес предизвикан од надвор треба да се трансформира во составен дел од училиштето а неговиот квалитет зависи од нивото на вклученост и учество на секоја индивидуа, лично или како член од тимот за развој на институцијата, без разлика дали таа е деловна или образовна.

Успехот и квалитетот на училиштата е одговорност на управувачкото тело. Без посветеност на конзистентни, видливи и јасни принципи и практики кои ќе се прифатат како дел од професионалното функционирање секојдневно кај секој вработен, напорите на тоа тело се осудени на неуспех. Создавањето постојаност на целта за подобрување на образовните услуги, мора да се воспостави во контекстот во кој училиштето останува во заедницата како квалитетен производител на професионално способни лица за директно преземање на работни места, и таа мисија треба да се задржи и развие преку процес на управување заснован на истражување и иновирање, што ќе услови континуирано подобрување на квалитетот на образовните услуги.

Образовната институција мора да се фокусира кон создавање контекст во кој учениците најдобро можат да го постигнат својот потенцијал преку континуирано подобрување на партнерскиот однос со наставниците, што условува потреба од редифинирање на нивните работни процеси на интеракција, воспоставување заедничка мисија и долгорочна визија и стратегии како внатрешен дел од своето обезбавување, и инволварање во процесот на практика и прецизни стратешки планирања на план на развој на заедницата изготвен од трите стратешки партнери: локалната и деловната заедница и средношколските образовни институции. Сите тие чинители, преку свои претставници треба во училишните одбори, фокусот на процесот на управување остваруваат интеракцијата на оние кои обезбедуваат услуга и оние кому услугата е наменета, е од суштинско значење за да се идентификуваат улогите на тие два капацитети за подобро разбирање на системската природа на работата во која сите се вклучени.

Во образованието, вработените се склони кон лична и одделенска изолација, што е надминат поим во свет во кој тимската работа и соработка резултира со висок квалитет на придобивките за најголем број луѓе.

Тимот наставник - ученик е еквивалент на предната линија на работниците во индустријата. Производ на нивната успешна работа е развојот на способностите на ученикот, неговите интереси и развој. Во таа смисла, ученикот е клиент на наставникот, како примател на образовните услуги кои се предвидени за негов раст и подобрување. Видени на овој начин, вработените и училиштето се снабдувачите на ефективни образовни алатки, средини, како и системи за ученикот, кој е примарен клиент на училиштето. Училиштето е одговорно за обезбедување долгорочна образовна благосостојба на учениците, поучувајќи ги како да учат и да комуницира на висококвалитетен начин, како да го проценат квалитетот на својата работа и на работата на другите, и како да инвестираат во својот сопствен професионален развој во текот на целиот живот, достигнувајќи го посакуваното ниво на процесот на учење преку максимизирање на своите можности за раст во секој аспект.

Во друга смисла, ученикот е и работник, чиј суштински производ е неговото сопствено континуирано подобрување и личен развој. Заинтересирани страни се родителите и семејството, бизнис заедницата и сите членови на заедницата, и имаат легитимно право да очекуваат напредок во компетенции на учениците гледајќи ги од аспект на долгорочна корист на следната генерација и генерациите што доаѓаат.

За квалитетот во образованието, како и во животот, суштината е генеративна. Поминаа остатоците на „Научниот менаџмент“ популаризиран во почетокот на овој век од страна на Tejlor, чии критериуми беа усогласеност, контрола и команда. Основите за овој систем беа страв, заплашување, и пристап на преземање контрамерки за решавање проблем. Денес во наш интерес е да се охрабри секој да се посвети на постојано подобрување на сопствените потенцијали. Во суштина, постигнувањето квалитет во образованието значи прифаќање филозофија дека постојат бенефити за сите во процесот.

Сите вработени во институцијата мора да бидат посветени за континуирано подобрување, лично и колективно. Тимската работа значи редовни средби во „квалитетот кругови“ на професионалци за да разговараат за начините како да ја завршат својата работа подобро, често со менување постојните процеси на училиштето. Вистинската посветеност кон постојано подобрување на сите ученици бараат од наставниците да ги преиспитаат тековните практики на оценување и самото оценување.

Наставниците треба да го испитаат и широкиот спектар на ефекти што однадвор е наметнат и реално да го проценат квалитетот на својата работа, како и работата на другите.

Образовната институција мора да се посматра и како систем, а работата на наставниците во рамките на системот мора да се гледа како тековен процес. Индивидуално, наставниците и учениците, не може да се обвинат за неуспехот туку проблемите да се бараат во системот, навидум непроменлив модел на очекувања, активности, перцепции, ресурси и средства, структури на моќ, вредности и традиционална училишна култура. Затоа, тоа е систем, чие управување заслужува најголемо внимание.

Училишта треба да инвестираат значителни ресурси за да откријат нови и подобри начини да овозможат секој индивидуално да развие максимален индивидуален потенцијал. Секој систем е составен од процеси, и подобрувањата во квалитетот на тие процеси, во голем дел го дефинира квалитетот на добиените производи – знаења и вештини. Во новата парадигма на образование, квалитетот на наставата и процесите на учење е отсликан во очекуваните резултати од учењето. Затоа, мора да се признае дека фокусирањето на вниманието на резултатите е прерано или контрапродуктивно, без претходно фокусирање на процесите кои ги раѓаат саканите

резултати. Сметам дека сите наведени аспекти на предвидлив квалитет, осмислен низ функционален модел на дефинирани стандарди со кој ќе се задоволат потребите на системот, институциите и индивидуите, е битен предуслов за институционална поставеност која ќе допринесе за овозможување квалитет на образовните услуги, препознатлив според европскиот контекст.

**Д-р Мимоза Серафимова**